

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 40 Volume: 8 Issue: 40
Ekim 2015 October 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ EMPATİK EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ**
**INVESTIGATION OF EMPATHY TENDENCY OF TEACHER CANDIDATES ACCORDING TO SOME
VARIABLES**

İhsan ONAY*
Şule EGÜZ**
Avni ÜNAL***

Öz

Öğretmen, yalnızca öğrencilere bilgi aktaran kişi değil, aynı zamanda sorgulamayı, eleştirel düşünmeyi, empatik dinleme yöntemlerini kullanabilmeyi öğreten kişidir. Araştırmada, öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın 2014-2015 eğitim öğretim yılında OMÜ Eğitim Fakültesi Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 124 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kaya ve Siyez tarafından geliştirilen 17 maddelik "KA-Sİ Empatik Eğilim Ölçeği" ve araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin, okudukları bölüm ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı; cinsiyet, yaş ve yaşamını geçirdiği yer değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda öğretmen adaylarının empatik algılarının, literatürdeki tanımlamalarla uyumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri, empatik eğilim, öğretmen adayları

Abstract

The teacher is not only students who transfer information but also he is the one who taught to his/her students that questioning, critical thinking, various events around the world and look for versatile, be able to use their empathic listening method. Therefore, in this study we aimed to reveal the empathic tendencies of teachers candidate. The research is carry out 124 pre-school and elementary school teachers candidate at 2014-2015 academic year in Ondokuz Mayıs University. In this study used "Ka-Si Empathic Tendency Scale" developed by Kaya ve Siyez and developed by researcher open-ended questionnaire. As a result of research we find out that there are a significantly vary according to family income level (SED) and department variables but there are not a significantly vary according to gender, age and the place where he/she spent his/her life the empathic tendencies of teachers candidate. In the study, we aimed to reveal that empathic perceptions of teacher candidate with open-ended questions. In the result of content analysis, reveal that it is compatible with the literature of empathic perceptions of the teacher candidates.

Keywords: Emphatic tendencies of teachers candidate, emphatic tendencies, teachers candidate

1. GİRİŞ

Eğitimin en önemli unsurlarından biri de öğretmendir. Öğretmen, eğitim öğretim ortamının düzenlenmesi, etkinliklerin belirlenmesi, ders araç gereçlerinin ve öğretim yöntemlerinin seçimi ve kullanılması gibi bir çok bir sorumluluk yüklenmiştir. Dolayısıyla, sınıfta etkin bir rol oynayarak öğrencilerin hem öğretimlerinde hem de kişisel gelişimlerinde önemli etkilerde bulunmaktadır (Cerit, 2008). Öğretmen, öğrencilerine bilgi aktarmanın yanında onlara sorgulayan, eleştirel düşünen, dünya olaylarına değişik ve çok yönlü bakmayı becerebilen, empatik dinleme yöntemlerini kullanabilen ve bu bağlamda hem öğrenciye hem de toplumun diğer bireylerine örnek bir kişidir (Aslan, 2003).

Öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişkinin niteliği eğitim öğretim işlerinin de etkili olmasını sağlar. Öğrencilerle sıcak ilişkiler kurarak sınıfta olumlu bir psikolojik atmosferin oluşmasında öğretmenin, öğrencilerinin duygu ve düşüncelerini yeterince anlaması, kendini çocukların yerine koyarak düşünmesi belli bir empati yapabilme becerisi gerektirmektedir. Öğrenci problemlerinin önemli bir kısmında, öğretmenlerin öğrencileri hakkında yeterince empati kuramamasından kaynaklanmaktadır (Dilekmen, 1999). Anlaşılacağı üzere öğretmenlik mesleği, bireyde empatik duygunun gelişmiş olmasını gerektirmektedir. Çünkü öğretmenlerin rollerinden belki de en önemlisi, öğrencilerle empatik ilişkiler kurarak, onların kişisel dünyalarına girerek olumlu ve güvenli bir sınıf atmosferi oluşturmaktır. Öğrenciler, duygularının önemsendiğini ve kendilerine değer verildiğini hissettiklerinde mutlu olurken, tersi durumlarda ise öğrenciler kendilerine değer verilmediği hissine kapılmaktadırlar (Pala, 2008:15).

* Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, onay_ihsan@hotmail.com

** Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, suleeguz@gmail.com

*** Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, avni.unal@omu.edu.tr

Öğretmenlerin empatik yaklaşımlarını içeren davranışları ile öğrenciye bir model olması onların bu iletişim biçimini öğrenmelerini sağlayacağı gibi, öğrencilerin anlaşılmasından kaynaklanan bir psikolojik sağlığa sahip olmalarına da katkıda bulunacaktır (Dilekmen, 1999).

Empati, günümüzdeki tanımlama aşamasına kadar baslıca üç safhadan geçmiştir (Baston ve diğ., 1987). Şöyle ki: 1950'lerin sonlarına kadar bilişsel nitelikli bir kavram olarak, bir insanın, karşısındaki insanı tanınması, kendini onun yerine koyarak onun özellikleri hakkında bilgi sahibi olması anlamında kullanılmıştır. 1960'lı yıllarda ise, empatinin duygusal yönü bulunduğu kabul edilerek yine bilişsel yönü öncelikli olarak ele alınmış, karşısındakinin hissettiği duyguların aynısını hissetmek, onun gibi hissetmek olarak tanımlanmıştır. 1970'lerde ise birinin belirli bir duygusunu anlamaya ve bu duyguya uygun bir karşılık vermeye "empati" denilmiştir. Bu anlayışa göre ise empati kuran kişi, kendi üzerinde yoğunlaşmak yerine, dikkatini karşısındaki kişiye verir. Konuya, "ben ne hissediyorum" diye değil, "o ne hissediyor" diye yaklaşır (Baston ve diğ., 1987; Dökmen, 1988).

Bahsedilen safhalar sonunda empati ile ilgili farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Empati, bir insanın, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamasıdır (Dökmen, 2008). Goleman'a (2010) göre empatinin önkoşulu özbilinçtir. Empati temelde kişinin diğer bir kişinin duygularını ve hislerini yakalaması, farkına varması ve anlamasıdır. Bu anlamda empatik beceri, bireyin kendisini diğer bireyin yerine koyarak, tıpkı onun gibi yaşamayı ve bir ayna gibi karşısındaki kişiye yansıtması ve iletmesi anlamına gelir (Kuzgun, 2006). Rogers (1983) empatiyi, bir kimsenin algı dünyasına girmek, duygularını doğru bir şekilde anlayarak, duygu değişimlerine duyarlı olmak olarak tanımlamıştır. Bu tanıma göre empatinin kendisini karşısındakinin yerine koyabilme, kısa bir süre için karşısındaki kişinin rolüne girebilme ve kısa bir süre sonra tekrar kişinin kendi rolüne geçebilme, kişiyi bilişsel açıdan anlamının duygusal olarak anlamının ön şartı olduğu şeklinde üç temel bileşeni bulunmaktadır. Brems (1988) empatinin duygusal ve bilişsel boyutlardan meydana geldiğini vurgulamıştır. Bilişsel boyut kişinin, karşısındakinin duygu ve düşüncelerini anlamasını, duygusal boyut ise onun gibi hissetmesini ifade eder. Bilişsel boyut, benmerkezci olmadan zihinsel olarak bir başkasını anlamayı gerektirirken; gelişimsel olarak daha düşük seviyede olan duygusal boyut, karşısındakinin duygularını doğru anlamayı içermektedir.

Yapılan tanımlardan yola çıkılarak empatinin oluşması için karşılıklı insan ilişkilerinin olması gerektiği anlaşılmaktadır. Yani empati sosyal bir olgudur ve sosyalleşme sürecinde gelişir. Çocuklarda empatinin gelişmesi, çocuğun sosyalleşmesinin ilk basamağı olan aile içi ilişkilerde meydana gelmeye başlamaktadır. Çocuk okula başladığı zaman sosyal çevresinin genişlemesine bağlı olarak empatik duygu ve becerilerinin de gelişmesi beklenmektedir. Çocukta bu empatinin gelişmesi için eğitim öğretim ortamında sınıf iklimi, arkadaş çevresi, okul kültürü, sosyal çevre ve öğretmen tutumları gibi birçok faktör etkilidir. Bunlardan biri de okulun ilk yıllarında öğrencilerin, yaşamlarına bir model olarak kabul ettiği öğretmen tutum ve davranışlarıdır.

Öğrenciler için sosyal yaşamın önemli deneyimlerinden biri olan öğretmenlerin, öğrencilerde empatinin gelişme sürecini olumlu etkileyecek bir takım özellikleri bulunmaktadır. Öğretmen, sınıf içerisinde kaç öğrencisi varsa onların her biriyle tek tek ilgilenmesi ve her biri gibi ayrı ayrı düşünebilmesi ve duygularını anlamak için samimi bir çaba göstermesi gerekir. Öğretmenlerin, birbirinden farklı özelliklere sahip kalabalık bir öğrenci grubunda empatiyle ilgili beceri ve duygusamalarını yerine getirmede zorlanmaları kaçınılmazdır. Buna karşılık öğrencilerde empatinin geliştirilmesinde öğretmenlerin; empatinin gelişebilen bir yetenek olduğunun, öğrencileri tanıma ve gözlemlemenin önemini, empatinin öğrenciyi anlamak için var olan yollardan sadece bir tanesi olduğunun, ifade edilen duyguları yargılamadan dinlemenin, iyi bir dinleyici olma ve empatinin sadece karşı taraf için değil aynı zamanda kendisi için de faydalı olabileceğinin farkında olma gibi özelliklere sahip olmaları gerekmektedir (Kabapınar ve diğ., 2015).

Empati aynı zamanda eğitim sistemi içerisinde öğrencilere kazandırılması gereken bir değer olarak yer almaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin bu değeri öğrencilerine kazandırmaları belli aşamalarda gerçekleşmektedir. Bailey'e (2000) göre bu aşamalar (Akt: Doğanay, 2009: 264-265): *Akıl Yürütme ve Mantıklılığı Teşvik Etme*: Ahlaki kararlar başkalarının etkisi ile sorgulanmadan verilmesi gereken kararlar değildir. Bu süreç, sahip olunan mevcut bilgiler ile akıl yürütme süreci işletilerek, ortaya çıkabilecek sonuçlar dikkate alınarak bir yargılama ve karar verme süreci gerektirir. *Empati Geliştirme*: Empatik düşünme, bir karar vermeden önce yansıtıcı düşünme ve buna bağlı olarak hoşgörülü davranılmasına yardımcı olur. Ayrıca, yansıtıcı düşünme sayesinde farklı bakış açıları geliştirileceğinden akıl yürütme sürecine katkıda bulunur. *Özsaygı Geliştirme*: Özsaygı düzeyi düşük olan insanlar, genellikle başkalarına da yardımcı olmazlar. *İşbirliği Geliştirme*: Başkalarıyla ortaklaşa, işbirliği içinde çalışan ve öğrenen öğrencilerde biz duygusu daha fazla gelişeceğinden, bu kişilerden toplumsal değerlere daha fazla saygı duyması beklenir. Bu yüzden, hem akademik hem de duygusal özelliklerin kazanımında önemli etkileri kanıtlanmış işbirliğine dayalı öğrenme, değer eğitiminin de önemli bir parçası olmalıdır. Değerler eğitimi, genç insanların değerler ve ahlak kurallarını öğrenmelerine yönelik eğitimsel pratiklere işaret etmekte birlikte,

diğer insanlarla birlikte yaşayabilmek için akıllı bir biçimde değerler ve ahlaki kurallara başvurma eğilimi gösterme becerisinin kazanılmasını sağlar (Aspin, 2000; Thornberg, 2008). Değerler eğitiminin anlamı, öğrencilere nasıl davranmamız gerektiğinin ahlaki değerler aracılığıyla öğretilmesidir (Zajda, 2009). Değerler eğitimi iyi yaşamının bir parçasıdır. Çünkü değerler eğitimi sayesinde yaşamı ciddiye alır ve bununla birlikte yaşamın anlamını keşfederiz (Freakley, Burg ve MacSporran, 2008). Öğrenim çağına gelmiş her bireyin uygun ahlaki kararlar ve davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatılması kaçınılmaz olarak okulların temel hedefleri arasındadır (Ekşi, 2003). Değerlerin, eğitim programlarında yer alması gerektiği konusunda genel bir uzlaşıdan söz etmek mümkündür. Fakat hangi değerlerin veya kime göre meşru değerlerin öğretilmesinin gerektiği en çok sorulan sorulardan birisidir (Ellis, 2007; Çengelci, 2010). Ancak, evrensel temel demokratik değerler çerçevesinde oluşturulan çekirdek değerler konusunda bir uzlaşı olduğu görülmektedir (Doğanay, 2009). Ryan ve Bohlin (1999) de, filozof Christina Hooff Sommers'in görüşlerine yer vererek konuyu şöyle açıklamaktadır. Ona göre, tıpkı ekolojik doğal bir çevrenin içine doğduğumuz gibi sosyal hayatta da ahlaki bir çevrenin içine doğarız. Dolayısıyla fiziki olarak nasıl ki, temiz hava, yiyecek, su gibi temel ihtiyaçlarımız varsa, toplumsal hayatta da dürüstlük, saygı, öz-disiplin ve empati gibi temel ihtiyaçlarımız vardır (Ryan ve Bohlin, 1999).

Buraya kadar değinildiği üzere gerek kişisel açıdan gerekse öğretmenlik becerileri açısından empati, sağlıklı bir iletişim için önemli bir beceridir. Çocuklarda empati becerisinin geliştirilmesi ise empati becerisine sahip öğretmenler tarafından gerçekleştirilebilir. Bu araştırma, bir değer olarak empatiyi ele alması ve empatinin özellikle okul öncesi ve ilkökul öğrencilerine öğretmenlik yapacak olan okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği bölümü son sınıfta okumakta olan öğretmen adayları ile yürütülmüş olması, bu kapsamda öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin ortaya çıkarılması bakımından önemlidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, eğitim fakültesinde okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği bölümleri son sınıfta okumakta olan öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin bazı değişkenlere göre ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri bölüm değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri ailenin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri yaşamın önemli bir bölümünün geçirildiği yer değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin ortaya çıkarılmasına yönelik olmasından dolayı tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma desenleri birlikte kullanılmıştır. Bu nedenle veri çeşitlenmesi sağlanarak, araştırmadan elde edilen verilerin güvenilirliğinin artırılması amaçlanmıştır. Tarama araştırmaları geniş bir kitleden seçilen örneklem ile bir grubun bir duruma yönelik tutum ve davranışlarını belirlemeyi sağlar (Vanderstoep ve Johnston, 2009; Büyüköztürk, 2009).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı Bahar yarıyılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'nde okumakta olan Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenliği bölümü öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise evren içerisinde her bir örneklemin seçilme olasılığının eşit olduğu basit seçkisiz örnekleme (Vanderstoep ve Johnston, 2009) yoluyla belirlenen 124 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının değişkenlere göre dağılımları Tablo1'de verilmiştir.

Tablo1: Öğretmen adaylarının değişkenlere göre dağılımları

Değişkenler		Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	104	83,9
	Erkek	20	16,1
	Toplam	124	100,0
Yaş	20	3	2,4
	21	35	28,2
	22	64	51,6
	23	17	13,7
	24	5	4,0
	Toplam	124	100,0

Bölüm	Okul Öncesi	51	41,1
	Sınıf Öğretmenliği	73	58,9
	Toplam	124	100,0
Sosyo-Ekonomik Düzey	Düşük	18	14,5
	Orta	104	83,9
	Yüksek	2	1,6
	Toplam	124	100,0
Hayatının Önemli Kısmını Geçirdiği Yer	Köy	21	16,9
	İlçe Merkezi	44	35,5
	Şehir Merkezi	59	47,6
	Toplam	124	100,0

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının değişkenlere ilişkin dağılımları incelendiğinde cinsiyet dağılımlarının %83,9'unun (N=104) kadın, %16,1'inin (N=20) erkek; yaş değişkenine göre %2,4'ünün (N=3) 20 yaş, %28,2'sinin (N=35) 21 yaş, %51,6'sının (N=64) 22 yaş, %13,7'sinin (N=17) 23 yaş, %4'ünün (N=5) 24 ve üzeri yaş; bölüm değişkenine göre %41,1'inin (N=51) okul öncesi öğretmenliği bölümünde, %58,9'unun (N=71) sınıf öğretmenliği bölümünde; sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre %14,5'inin (N=18) düşük, %83,9'unun (N=104) orta düzey, %1,6'sının (N=2) yüksek sosyo-ekonomik düzey; hayatının önemli kısmını geçirdiği yer değişkenine göre %16,9'unun (N=21) köy, %35,5'inin (N=44) ile merkezi, %47,6'sının (N=59) şehir merkezi olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kaya ve Siyez (2010) tarafından geliştirilen 17 maddeden oluşan "KA-Sİ Empatik Eğilim Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek tek faktörlü bir yapıya sahiptir. Bu nedenle verilerin analizi aşamasında ölçeğin toplam puanları üzerinden bağımsız değişkenler analiz edilmiştir. Test-tekrar test güvenilirlik çalışmasının yapıldığı grubun verileri üzerinden yapılan hesaplamalarda ölçeğin tümü için Cronbach Alfa katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yanıtlama biçimi "(1) Bana hiç uygun değil, (2) Bana biraz uygun, (3) Bana oldukça uygun ve (4) Bana tamamen uygun" şeklinde dört dereceli bir yapıda düzenlenmiştir. Ölçekte olumsuz madde olmadığı için katılımcı yanıtlarının puan değerleri yanıtlama biçimine paralel olarak toplanmaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça empatik eğilim artmakta, düştükçe empatik eğilim azalmaktadır (Kaya ve Siyez, 2010).

Araştırmanın nitel verilerinin toplanmasında ise uzman görüşleri alınarak, öğretmen adaylarından "Empati (size göre) tek bir ifadeyle:...." şeklinde soru sorularak empatiyi kendilerine göre kısaca tanımlamaları istenmiştir. Bu şekilde empatik eğilimlerinin yanında öğretmen adaylarının empatik algılarının da ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde cinsiyet, yaş, bölüm, SED ve yaşamının önemli bölümünü geçirdiği yer değişkenleri SPSS 17 veri analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Nitel verilerin analizinde ise öğretmen adaylarına empatiyi nasıl tanımladıkları sorulmuş ve verilen cevaplar için önceden herhangi bir kategori yapılmamıştır. Buna bağlı olarak nitel veriler analiz edilirken içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel veriler katılımcıların verdikleri cevaplara göre kodlanarak kategorize edilmiştir. Yapılan kodlamalar sonucunda öğretmen adaylarının empati ile ilgili tanımlamalarında 6 kategoride 135 kodlama gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu kısımda araştırma verileri nicel ve nitel bulgular olarak verilmiş, nicel verilerin analizi değişkenlere göre $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde analiz edilerek verilmiştir.

1. Öğretmen Adaylarının Empatik Eğitilmelerine İlişkin Bulgular

Tablo2: Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin cinsiyete göre t testi sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p
Kadın	104	91,08	15,720			
Erkek	20	95,35	12,343	-1,148	122	,253
Toplam	124					

Öğretmen adaylarının empati ile ilgili görüşleri cinsiyet değişkenine göre analiz edilmiştir. Yapılan t testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık ($p > 0,05$) bulunmamıştır. Buna karşılık öğretmen adaylarının aritmetik ortalama puanları incelendiğinde cinsiyeti erkek olan öğretmen adaylarının puanlarının ($x=95,35$) kadın öğretmen adaylarına ($x=91,08$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bay öğretmen adaylarının empati algılarının bayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo3: Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin bölüme göre t testi sonuçları

Bölüm	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p
Okul Öncesi Öğretmenliği	51	96,51	15,985			
Sınıf Öğretmenliği	73	88,45	13,908	2,984	122	,003
Toplam	124					

Öğretmen adaylarının empati ile ilgili görüşleri bölüm değişkenine göre okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği kategorilerinde analiz edilmiştir. Yapılan t testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık ($p \leq .05$) bulunmuştur. Öğretmen adaylarının aritmetik ortalama puanları incelendiğinde okul öncesi öğretmenliği bölümünde okumakta olan öğretmen adaylarının puanlarının ($x=96,51$) sınıf öğretmenliği bölümünde okumakta olan öğrencilere ($x=88,45$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının empati algılarının sınıf öğretmenliği bölümünde okumakta olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo4: Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin yaşa göre anova sonuçları

Yaş	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	p
20	3	103,33	7,234			
21	35	90,34	20,442			
22	64	92,31	13,026	4	,568	,686
23	17	91,47	12,078			
24	5	88,80	13,971			
Toplam	124	91,77	15,263			

Öğretmen adaylarının empati ile ilgili görüşleri öğretmen adaylarının yaşı değişkenine göre analiz edilmiştir. Yapılan Anova testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık ($p > .05$) bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının aritmetik ortalama puanları incelendiğinde 20 yaş öğretmen adaylarının puan ortalamasının ($x=103,33$) en yüksek, 24 ve üstü yaş grubu puan ortalamasının ($x=88,80$) en düşük olduğu ve yaşla ters oranlı olarak puan ortalamalarının da yükseldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının yaşlarının yükselmesi ile empati algılarının azalmakta olduğu söylenebilir.

Tablo5: Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin aile gelir düzeyine göre anova sonuçları

Aile Gelir Düzeyi	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	p
Düşük	18	90,67	17,826			
Orta	104	92,44	14,582	2	2,982	,05
Yüksek	2	66,50	2,121			
Toplam	124	91,77	15,263			

Öğretmen adaylarının empati ile ilgili görüşleri öğretmen adaylarının aile gelir düzeyi değişkenine göre düşük, orta ve yüksek kategorilerinde analiz edilmiştir. Yapılan Anova testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık ($p \leq .05$) bulunmuştur. Yapılan Tukey testi sonucunda meydana gelen farklılığın, gelir düzeyi düşük ($x=90,67$) ve orta ($x=92,44$) olan öğretmen adayları arasında gelir düzeyi orta düzey olan öğrenciler lehine meydana geldiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının aritmetik ortalama puanları incelendiğinde gelir düzeyi orta düzey olan öğretmen adaylarının empati algılarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo6: Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin hayatının önemli kısmını geçirdiği yer değişkenine göre anova sonuçları

Hayatının Önemli Kısmını Geçirdiği Yer	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	p
Köy	21	89,38	11,591			
İlçe Merkezi	44	92,09	13,940	2	,309	,734
Şehir Merkezi	59	92,37	17,353			
Toplam	124	91,77	15,263			

Öğretmen adaylarının empati ile ilgili görüşleri öğretmen adaylarının hayatının önemli bir kısmını geçirdiği yer değişkenine göre köy, ilçe merkezi ve şehir merkezi kategorilerinde analiz edilmiştir. Yapılan Anova testi sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık ($p > .05$) bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının aritmetik ortalama puanları incelendiğinde köy ($x=89,38$), ilçe merkezi ($x=92,09$) ve şehir merkezi ($x=92,37$) olduğu görülmektedir. Puan ortalamalarına göre hayatının önemli kısmını şehir merkezinde geçiren öğretmen adaylarının empati algıları diğer öğrencilere göre en yüksek olup, hayatının önemli kısmını köyde geçiren öğretmen adaylarının empati algılarının diğer öğrencilere göre en düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla yerleşim yerinin büyük olmasının, öğretmen adaylarının empati algılarını da olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

2. Öğretmen Adaylarının Empatik Algılarına İlişkin Bulgular

Tablo7: Öğretmen adaylarının empatik algılarına ilişkin verdikleri yanıtların frekans dağılımları

Tema	Frekans (N)	Yüzdesi (%)
1 (Karşısındakini) Anlamak	37	27,41
2 Kendini karşısındakinin yerine koymak	36	26,67
3 Hissetmek	17	12,59
4 Mümkün değildir (Ancak aynı şeyleri yaşamayla mümkündür)	16	11,85
5 Karşımızdakinin hislerini hissedebilmek	15	11,11
6 Hislere ortak olmak (Duygudaşlık)	14	10,37
Toplam	135	%100

Öğretmen adaylarının empati algılarına yönelik olarak sorulan “Empati (size göre) tek bir ifadeyle:...” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde; %27,41’inin (karşısındakini) anlamak, %26,67’sinin kendini karşısındakinin yerine koymak, %12,59’unun hissetmek, %11,85’inin mümkün değildir (ancak aynı şeyleri yaşamayla mümkündür), %11,11’inin karşımızdakinin hislerini hissedebilmek ve %10,37’sinin de hislere ortak olmak (duygudaşlık) olarak yanıtladığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının vermiş oldukları yanıtlar içerisinde en fazla tekrar edilen yanıtlar (karşısındakini) anlamak ve kendini karşısındakinin yerine koymak şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. Tartışma ve Sonuçlar

4.1.1. Öğretmen Adaylarının Empatik Eğitimlerine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri cinsiyete göre t testi ile karşılaştırıldığında, gruplar arasında anlamlı farklılığın meydana gelmediği görülmektedir. Dolayısıyla okul öncesi ve sınıf öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Bilgiç ve Sarı (2010) yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca empati kavramını konu alan araştırmalar diğer incelendiğinde, empatinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğine dair bulgular da görülmektedir (Rehber, 2007; Çetin, 2008; Eisenberg ve Mussen, 1978; Carlo, McGinley, Hayes, Batenhorst ve Wilkinson, 2007). Araştırmada elde edilen “empatinin cinsiyete göre farklılık göstermediği bulgusu” Bayam, Simşek ve Dilbaz (1995), Alisinanoğlu ve Köksal (2000), Köksal (2000), Korkmaz Haşıl ve diğerleri (2003), Dinçyürek (2004), Ercoşkun (2005), Mete’nin (2005), Genç ve Kalafat (2008), Ercoşkun ve Nalçacı (2008), Erken (2009) ve Akbulut (2010) yaptığı araştırma bulgusuyla benzerlik göstermekte iken, empatinin duyuşsal boyutu üzerinde duran Hoffman (1977), empatiye kadınlarda daha sık rastlandığını, yetişkinlerle yaptıkları bir çalışmada Schieman ve Gundy (2000), kadınların empatik eğilimlerinin erkeklerden daha fazla olduğunu bulmuş ancak bu farklılığın yaş arttıkça ortadan kalktığını ileri sürmüştür.

Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri, okudukları bölüm değişkenine göre okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği kategorilerinde incelenmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının empatik eğilimlerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri, yaş değişkenine göre incelenmiş ve yapılan analizler sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin yaşa göre değişmediği söylenebilir. Buna karşılık öğretmen adaylarının yaşlarının yükseldikçe empatik eğilim ölçęği puanlarının azaldığı görülmektedir. Fakat bu değişim anlamlı düzeyde meydana gelmemiştir. Bu araştırmanın sonuca benzer şekilde Köksal (2000) ve Vural (2008) yapmış oldukları çalışmaların bulgularında empatik eğilimlerin yaşa bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Buna karşılık Atlı ve Kutlu (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunda yaşı yüksek olan kişilerin empatik eğilimlerinin daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri, aile gelir düzeyi değişkenine göre düşük, orta ve yüksek kategorilerinde analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılığın ortaya çıktığı görülmektedir. Araştırma bulguları incelendiğinde, aile gelir düzeyini orta düzey olarak ifade eden öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu, aile gelir düzeyini yüksek olarak tanımlayan öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin ise diğer öğretmen adaylarına göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular doğrultusunda, aile gelir düzeyi orta düzey olan öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin diğer gelir düzeylerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Brown, Sauther ve Litvay (2007) yaptıkları çalışmada, ekonomik durumu yüksek olan öğrencilerin empatik düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buna karşılık Akbulut’un (2010) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin yaşadıkları yere göre empatik eğilimlerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının empati ile ilgili görüşleri öğretmen adaylarının hayatının önemli bir kısmını geçirdiği yer değişkenine göre köy, ilçe merkezi ve şehir merkezi kategorilerinde incelenmiş ve yapılan analizler sonucunda anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır. Araştırma verilerine göre öğretmen adaylarının

yaşamlarını geçirdikleri yerlerin, empatik eğilimlerinde önemli bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bul bulgusu Akbulut ve Sağlam'ın (2010) sınıf öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmanın, öğretmenlerin yerleşim yerlerine göre empatik eğilimleri arasında istatistiki bir fark olmadığı bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

4.1.2. Öğretmen Adaylarının Empatik Algılarına İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Öğretmen adaylarının empatik algılarının ortaya çıkarılması amacıyla, empatiyi tanımlamaya yönelik olarak verdikleri yanıtlar incelendiğinde, öğretmen adaylarının çoğunluğunun empatiyle ilgili algı ve tanımlamalarının literatürle uyumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşılık öğretmen adaylarından bir kısmının empatinin olamayacağına ilişkin görüşleri de bulunmaktadır. Bu öğretmen adaylarına göre, bir kişi başka birinin duygularını tam olarak anlayamayacağından dolayı empatinin kurulması mümkün değildir. Empatiyle ilgili olarak literatürde yapılan tanımlamalar öğretmen adaylarının yaptıkları tanımlamalar ile karşılaştırıldığında, öğretmen adaylarının tanımlamalarının yaklaşık olarak %88'inin, Rogers (1983), Kuzgun (2006), Dökmen (2008) ve Goleman'ın (2010) empatiyle ilgili olarak yaptıkları tanımlamalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Buna karşılık *empatinin olamayacağını ve bir kişiyi anlamak için onun yaşadıklarının yaşanması gerektiğini* ifade eden öğretmen adayları (%11,85) da bulunmaktadır.

4.2. Öneriler

Empatinin sosyal yaşamın ayrılmaz bir parçası olması bir yana, empatinin eğitim ortamındaki öneminden hareketle, özellikle öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin geliştirilmesine yönelik derslerin lisans eğitim programı içerisine konulması gerekmektedir.

Öğretmenlik mesleğine seçilecek öğrencilerin (özellikle de okul öncesi ve ilkököl öğrencilerinin) empatik eğilimlerinin önceden tespit edilerek, empatik eğilimi yüksek olan kişilerin öğretmenlik mesleğine alınmaları, öğretmenlik mesleğini yapacak kişilerin mesleki niteliğini artıracak olmasından dolayı önemlidir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde empatinin önemi ve nasıl gerçekleştirileceği konusunda öğretmen adaylarının yeterince aydınlatılması, empati ile ilgili yanlış algılamaya ve uygulamaların önüne geçmesi bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Emine. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- AKBULUT, Emine. ve SAĞLAM, Halil İbrahim. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2010; 7(2):1068-1083
- ALİSİNANOĞLU, Fatma., KÖKSAL, Aysel. (2000). "Gençlerin Ben Durumları (Ego State) ve Empatik Becerilerinin İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:18, s.11-16.
- ASLAN, A. Kadir. (2003). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmalarına İlişkin Bir Değerlendirme, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt:6, sayı, 9, s. 23-37.
- ASPİN, David. (2000). *A Clarification of Some Key Terms in Values Discussions*, In M. Leicester, C. Modgil and S. Modgil (Eds.), *Moral Education and Pluralism: Education, Culture and Values*, (pp. 171-180). London: Farmer Press.
- ATLI, Abdullah. ve KUTLU, Mustafa. (2012). Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında Çalışan Personelin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, Cilt.23, S.1.
- BAYAM, Göksel., UYGUN ŞİMŞEK, Emine ve DİLBAZ, Hilmiye Nesrin. (1995). Üç Farklı Meslek Grubunda Empatik Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması, *Kriz Dergisi*, cilt:3, sayı:1-2, s.205-207.
- BİLGİÇ, Semra. ve SARI Mediha. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesi Ve Empatik Sınıf Atmosferi Algıları, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2010; 9(17):1-19.
- BREMS, Christiane. (1988). Dimensionality of Empathy and Its Correlates, *The Journal of Psychology*, 123(4), 329-337.
- BROWN, J. A, SAUTHER, J. A., LİTTVAY, L. (2007). Attitude and Change: Conditioning in the Business School Environment (Elektronik versiyon), (Akt. Aynur Pala, 2008, Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:23)
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener., ÇAKMAK, Ebru Kılıç., AKGÜN, Özcan Erkan., KARADENİZ, Şirin., DEMİREL, Funda. (2009). *Bilimsel Araştırma yöntemleri*, Pegem Akademi Yayıncılık, 3. Baskı.
- CARLO, Gustavo., MCGINLEY, Meredith., HAYES, Rachel., BATENHORST, Candice., WİLKINSON, Jamie. (2007). Parenting Styles or Practices? Parenting, Sympathy, and Prosocial Behaviors Among Adolescents, *The Journal of Genetic Psychology*, 168(2), 147-176.
- CERİT, Yusuf. (2008). Öğretmen Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), s. 693-712.
- ÇENGELCİ, Tuba. (2010). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- ÇETİN, Ceren Nilgün. (2008). *İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Özsaygı ile İlişkisi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- DİLEKME, Mücahit. (1999). *Grupla Psikolojik Danışmanın Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutum ve Empatik Beceri Düzeylerine Etkisi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi.
- DİNÇYÜREK, Sibel. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Empatik Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, sayı:10, s. 95-116.
- DOĞANAY, Ahmet. (2009). *Değerler Eğitimi.*, C. Öztürk (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi: Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, SSK. 225-256.
- DÖKMEN, Üstün. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt:21, sayı:1-2, s. 155-190.
- DÖKMEN, Üstün. (2008). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*, 39. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- EİSENBERG, Nancy., MUSSEN, Paul. (1978). Empathy and Moral Development in Adolescence, *Developmental Psychology*, 14 (2), 185-186.
- EKŞİ, Halil. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1),79-96.
- ELLİS, Arthur. K. (2007). *Teaching and Learning Elementary Social Studies (8th Edition)*, Boston, MA: Pearson.
- ERCOŞKUN, M. Hanifi. ve NALÇACI, Ahmet. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Beceri ve Demokratik Tutumlarının İncelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, sayı:180, s. 204-215.
- ERKEN, Melek. (2009). *Empati Becerisinin Ahlaki Davranışlar Üzerindeki Etkisi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- FREAKLEY, Mark., BURG, Gilbert and MACSPORRAN, Lyne Tilt. (2008). *Values Education in Schools: A Resource Book for Student Inquiry*, Camberwell, Vic: Acer Press.
- GENÇ, Salih Zeki. ve KALAFAT, Temel. (2008). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ile Empatik Becerilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, *Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı:19, s. 211-222.
- GOLEMAN, Daniel. (2010). *İşbaşında Duygusal Zekâ*, (Çev: Handan BALKARA), 7. Baskı, Varlık Yayınları, s. 173.
- HOFFMAN, Martin. L. (1977). Sex Differences in Empathy and Related Behaviors, *Sychological Bulletin*, 84(4), 712-722.
- KAYA, Alim., SİYEZ, Diğdem. M. (2010). KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği: Geliştirilmesi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim* 35 (156), 111-125.
- KORKMAZ HAŞIL, N., ŞAHİN, E., KAHRAMAN, M., ÖZTÜRK, F. (2003). Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Empatik Becerilerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt:17, sayı:1, s. 95-103.
- KÖKSAL, Aysel. (2000). Müzik Eğitimi Alma, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Değişkenlerine Göre Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:18, s.99-107.
- KUZGUN, Yıldız. (2006). *İlköğretimde Rehberlik*, 6. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- METE, Bahar. (2005). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Empatik Becerileri ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- METE, Samiye., GERÇEK, Emine. (2005). PDÖ Yöntemiyle Eğitim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Becerilerinin İncelenmesi, *C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 9(2), s. 11-17.
- PALA, Aynur. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:23, s. 13-23.
- REHBER, Elife. (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- RYAN, Karen. and BOHLİN, Karen. (1999). *Building Character in Schools*, San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- SCHIEMAN, Scott., VAN GUNDY, Karen. (2000). The Personal and Social Links Between Age and Self-Reported Empathy, *Social Psychology Quarterly*, 63(2), 152-174.
- THORNBERG, Robert. (2008). Values Education as the Daily Fostering of School Rules, *Research in Education*, 80 (1), 52-62.
- VANDERSTOEP, W. Scott. ve JOHNSTON, D. Deirdre. (2009). *Research Methods For Everyday Life (Blending Qualitative and Quantitative Approaches)*, Published by Jossey-Bass, San Francisco.
- VURAL, Özgül. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Liderlik Özellikleri ve Empatik Becerilerinin İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ZAJDA, Joseph. (2009). *Global Pedagogies Social Cultural and Technological Change*, In J. Zajda (Eds.), *Global Pedagogies: Schooling for the Future*, pp. Xiii-xxii. Dordrecht, The Netherlands: Springer.